

Sajó Sándor.

(1863—1933.)

Február 1-én, hatvanöt éves korában, tragikus hirtelenséggel halt meg Sajó Sándor, sok szép magyar vers szerzője, a Magyar Tudományos Akadémia, a Szent István Akadémia és a Kisfaludy-Társaság tagja. Három nappal később kísértük ki végső pihenő helyére, a Kerepesi-úti temetőben a Székesfővárostól adományozott díszsírhelyre. És ezzel mintha az életzajt-sóvárgó költő egyik vágya is teljesült volna :

Holtomban is majd ily helyen pihenjek:
A hangos élet országútja mellett ;

Zakatoľjon a munka sírhalmom körül,
Vonatok füstje foszladozva szálljon
S fátyolként lengjen egyszerű fejfámon.

Sajó Sándor szellemi hagyatéka — az ifjúkori kísérleteket nem számítva : — egy pályadíjat nyert történelmi vígjáték (*Zrínyi György házassága*), egy társadalmi színmű (*A gyáva*) és hét verskötet (*Fiatal szívvel; Útközbent; Gordonka; Tegnapról holnapig; Magyar versek; Muzsikaszó; Gyertyaláng*). Mennyiségileg nem túlságosan gazdag termés, de növeli értékét ihlet-alapjának hiteles az a körülmény, hogy benne a nemzeti klasszicizmus vívmányai feltűnő eredetiséggel érvényesülnek.

Sajó a köztudat tájékozatlansága folytán egyhúrú költő hírében állt, pedig a valóság mást mutat. Szerelem, családi érzés, természetrajongás, szociális indíték, egyéni hangulatok és általános emberi érzések épűgy szóhoz jutnak nála, mint nagy példaképeinél. Hangja és formái is változatosak. Az egyszerű szemlélődéstől a szelíd me-

rengésen, a könnyed tréfálkozáson vagy irónián át a mámoros lelkese-désig és maró szatiráig a legkülönbözőbb kedélyfordulatok váltják nála egymást, mindig a tárgyhoz simuló alakiséggel juttatva kifejezésre az élményszerűségükkel megkapó tartalmi elemeket. Kétségtelen azonban, hogy a legfokozottabb lírai hevülettel annak a közösségnek sorsa foglalkoztatta, amelyhez születésénél és érzésénél fogva tartozott.

Reá is illenek azok a sorok, melyeket Eötvös jellemzésére írt :

Mert a költészet nem játék neki,
Költő a kornak nemcsak fűmiléje;
Úgy szóljon, ahogyan népe ihleti,
Egy nemzet lelke zengjen énekébe !

Sajó Sándor költészetének időálló javarésze e hitvallás jegyében fogant. Ily irányú ihletőztöne bő táplálékra lelt borongásra hajlamos, kemény férfiaságában, lelkiségének a fenség képeihez való vonzalmában és amint ismeretes, a korszerű adottságok mindennél sugallóbb igaztalanságaiban.

Egyéniségének alapszíne már *A tarpataki völgyben* c. koszorúzott, szép természetfestő költeményében jelentkezik :

Ó, minden nagyság bűra van teremtve,
Emberszív épűgy, mint a bércorom ;
Egy névtelen gyász elfojtott keserve
Felhődzik minden fenkölt homlokon ;
A völgyi tájon virulhat az élet,
A magas bérceken örök a borű,
Közönséges szív gyönyöröknek élhet,
De a nagy lélek mindig szomorű.

Az emelkedett költőiség e sorokból kiérezhető páthosza később is gyakran öltött formát azokban a pompás alkalmi versekben, melyekben Sajó

rodalmunk hőskorának, vagy egyéni elragadtatásának eszményeit énekelte meg. (*Berzsenyi, Arany, Tompa, Jókai, Apponyi, André* stb.) E műfaj hagyományos ünnepélyessége napjaink költői közül senkinél sem újult meg több tárgyi hűséggel és komolyabb művészettel, mint nála. Érzésszerű el-
mélyülése s formai virtuozitása azonban legszebb diadalait nemzeti sor-sunkat illető melabújának és keserű-ségének költői emlékeivel aratta. (*Vagyunk még magyarok; Magyaroknak lenni; Magyar ének 1919-ben; E rab föld mind az én hazám.*)

E költemények valóban rá is szol-gáltak arra az elismerésre, mellyel őket közvélemény és kritika fogadta. Mert bár hatásukban nem csekély része van időszerűségüknek, de az is bizonyos, hogy általuk az egyetemes magyarság mai létkérdesei a legnemesebb művés-zet közvetítésével idegződtek be tu-datvilágunkba.

Sajó Sándor, a költő, joggal írhatta önmagáról :

Jövevény vagyok csak, de eggyel be-
érem,
Jó magyarrá lettem, jó magyar kenyé-
ren . . .

Baros Gyula.

Színház.

Az ügyvéd.

*Elmer Rice színműve a Nemzeti Szín-
házban.*

George Simon, New-York legna-gyobb bűnügyi védőügyvédje, kinek irodája mint valami jogi gépház za-katol itt előttünk s aki még a cipőjét is csak úgy futtában, két akta közt ér rá megtisztíttatni, nagyon alulról és messziről kezdte: gettókörnyezetből fedélközi utasként került az újvilágba s ott is rikkancssorból vergődött fel mai jólétébe, melyhez a mammut-vagyonon kívül egy patriciuseredetű keresztény feleség s a házasságba ez-által hozott két gögös, az igásállat módján dolgozó családfőt mélységesen lenéző csemete is tartozik. Az asszony-nak flörtje van egy elegáns nőcsábász-szal, ki az európai útra készülő házaspárnak a hajón is sarkába akar sze-gődni. Hanem az utazás elé váratlan akadály tornyosul: a parvenü ügyvé-det egy előkelő riválisa és irigye erkölcsileg ki akarja végezni, meg-szimatolván, hogy Simon pályája kez-detén jószívűségből egyik védencének hamis tanuzással szerzett alibit. Simon valódi amerikai elszántsággal száll harcba: magánúton kinyomoztatja, hogy ellenfelének magasan hordott

fejéről sem hiányzik a kellő nagysá-gú vajadag s ezzel sikerül is a fenyegető villámcsapást idején leszerelni. Ám mi haszna? Közben egész boldogsága összeomlik: felesége a bajban magára-hagyja, egy elvakult fiatal forradalmár szemébe vágja osztályának hűtlen elárulását s csak a szerelmes titkárnő, Regina nyújtja felé kezét az örvény szélén: ő akadályozza meg, hogy a felhőkarcoló ablakából a mélységbe vesse magát. S azután még csak egy jellegzetes mozifordulat van hátra: az acéltrószta elnökének telefonhívása, ki családi bűnügyben keresi a hatal-mas védőügyvéd támogatását. A lesuj-tott magánemberben talpraugrik a hivatás és pénzkeresés embere: a híres Simon-féle gyilkosságügyi gép-ház, melynek működésében egy be-tolakodott porszem pillanatnyi fenn-akadást okozott, újra teljes robaj-jal munkába áll.

Mindez erős színpadi feszültségű helyzetekben kerül élénk, kik a való-díbb ráhangolódásnak ugyan kevés lehetőségével, de az idegen világnak kijáró tagadhatatlan érdeklődéssel hallgatjuk ezt a tipikusan tengerentúli közvetítést. Rice a drámában kései Sardou-utódnál alig több, írói készsége inkább az életképszerű vonások élénk